

RADU VANCU

BOALA & RĂZBOIUL

Jurnal, 2020-2024

POLIROM
2024

Mircea Ivănescu îmi povestea că, prin anii '60, când totul devenea sufocant & insuportabil pentru el & Matei Călinescu, deschideau la întâmplare antologia monumentală făcută de Richard Ellmann, *The Modern Tradition: Backgrounds of Modern Literature*, citeau de acolo – și totul redevenea suportabil & uneori luminos. Mie mi se întâmplă asta inclusiv cu literatura-lumină a lui Matei Călinescu, cu poemele-lumină ale lui Mircea Ivănescu.

(De fapt, nu există decât literatură-lumină; restul sunt doar cuvinte.)

11 iulie. Formidabila Maia Sandu. După ce a câștigat anul trecut președinția când nimeni nu-i dădea nici o șansă, azi a făcut câștigat cam două treimi din Parlament după alegerile anticipate – pe care nimeni nu-i dădea, de asemenea, nici o șansă nici măcar să le declanșeze. Destinul ei politic are claritatea & forța mitului.

Prin ea, Moldova are în sfârșit destinul pe care-l merită.

Muncă silnică la Pound. Traduc cum mi-aș săpa mormântul. (Exact așa cum scriu de douăzeci de ani încoace.)

12 iulie. În 1812, Valentino Fioravanti compunea *La foresta d'Hermanstad*, operă pierdută imediat după compunere. Gabriel Bebeșelea, care, pe lângă detaliul că e un mare dirijor, are în ADN-ul lui ceva din marii detectivi culturali ai lui S.S. van Dine sau Umberto Eco, a colectat indiciile & a conectat punctele lipsă – până când a descoperit-o, undeva în biblioteca uriașă a Conservatorului din Napoli. O va cânta, în primă audiție modernă, peste vreo două săptămâni, aici, la Sibiu, pe scena de pe lac din muzeul Astra; eu & Emil Hurezeanu o vom introduce cu o discuție despre Sibiul din anii 1800.

Toată chestia e o poveste atât de borgesiană, înnodând atât de multe tradiții, trecând mai departe atâtea feluri de frumusețe, încât e exact ceea ce numea Ezra Pound *Sagetrieb*, trecere mai

departe a tradiției. *Sagetrieb*-ul ăsta, trecerea asta era, după Pound, esența frumuseții înseși.

Notez astea întins în pat, după încă o zi de traducere din Pound care m-a stors complet; mai am doar o cincime, sper ca într-o lună să termin *Cantos*; ar urma apoi un Whitman scurtuț, de vreo sută de pagini, apoi mă voi putea reapuca din nou de roman. La care visez cu speranța devastatoare cu care visează condamnații să se întoarcă în închisoare.

(Nu știu dacă literatura e ieșirea din închisoare – sau speranța aia devastatoare a întoarcerii în închisoare – sau chiar închiisoarea.) (Poate că, dacă nu-i un 3 în 1 cu toate astea, nici nu e literatură.)

Piciorul îmi pulsează dureros, se vindecase aproape complet, acum două zile am călcat din nou greșit – și iar am auzit mușchiul pocnind, iar mi s-a înnegrit deasupra călcâiului; e și semnul ăla orizontal, o echimoză în aceeași zonă de deasupra călcâiului, despre care am citit că ar indica ruperea tendonului.

În fine, e doar corp.

12 iulie. Azi-dimineață, cafea cu Dan Dănilă; am povestit despre Mircea Ivănescu (care ținea mult la el), Dan mi-a dăruit traducerile lui (remarcabile) din Villon și Rilke, plus ultima lui carte de poezii (și ea remarcabilă), plus o acuarelă splendidă cu un colț de Sibiu medieval, leșinător de policolor.

Ni s-a alăturat, de la un moment dat, un prieten al lui Dan, electronist la pensie, Cristi Ș., cu o oralitate enormă & polimorfă, rarismă în Ardeal ca oazele în deșert. Avea povești cu radioactivitatea constatată de el pe muntele Athos & cu matematici moderne reînvățate de el la Chicago, cu virtuțile magice ale uleiului din sămburi de măceșe făcut de el & cu șahul ca limbaj inhibitor al cunoașterii etc. Transcriu aici două din observațiile lui – pe care cred că Pound le-ar fi găsit demne de notat în *Cantos*:

- Cunoașterea e confiscată.
- Cea mai exactă & completă icoană mistică e tabelul lui Mendeleev.

13 iulie. 43. După toată mitologia cu 42-ul, mă simt deja postum.

(E destul de reconfortant să îți fii postum.)

De azi înainte, trăiesc așadar prima vârstă la care nu mai am nici un fel de programare neurolingvistică a morții; în adolescență eram sigur că o să mor la 27, după aceea m-am reprogramat la 33, apoi la 42. Acum nu mai am nici o vârstă-mit a morții; mă mai gândesc doar că ar fi aproape indecent să ajung mai bătrân decât tata, care a murit la 49 fără 3 luni.

Ah, uite, poate că încep să secretez acum noua vârstă-mit, 49: în fond, e pătratul perfect al numărului magic, ar merge să conspir un cocon în jurul lui.

20 iulie. Cât de idioată e propoziția notată aici acum vreo zece zile, „e doar corp”. M-a pedepsit – cum am mai zis, tot ce scriem va fi cândva reinterpretat împotriva noastră. Așa și acum: aroganța propoziției ăsteia despre corp a determinat realitatea să ia măsuri. Prin urmare, după câteva zile de dureri urâte, am aflat azi că ceea ce autodiagnosticasem ca fractură parțială de mușchi e ruptură de tendon al lui Ahile. Doctorul Fleacă (el mi-a pus diagnosticul) mă va opera joi, voi avea apoi ghips șase săptămâni, după care va urma recuperarea.

Asta e, mi-am învățat lecția – îmi pare rău, corpule, nu-mi purta pică – sunt doar un poet.

23 iulie. Au trecut și operația, și spitalizarea, de azi sunt la Cisnădioara, învăț să merg cu cârjele; deocamdată succesul cel mai mare e că pot urca treapta înălțuță de lemn de la intrarea în casă. 43-ul ține să înceapă amintindu-mi că am

corp – probabil ca revanșă pentru obsesia mea că 42-ul mă va vindeca de corp.

Dar nu te vorbesc de rău, corpule, mi-am învățat lecția, cum ziceam. Nu mai invidiez propoziția aia a lui Shelley – care, întrebat de Trelawny (care-l salvase) de ce încercase să se înece în Arno, răspunsese:

— Era un mod simplu de a scăpa de corp.

Acum, corpule, fac un țțț dezaprobat. Cum poate ar fi făcut și Shelley confruntat cu propria lui propoziție, dacă ar fi ajuns la 43.

Sau dacă ar fi ajuns un poet ardelean la 43.

24 iulie. Constat acum, după ce m-am întins în pat & mi-am pus cârjele lângă mine & le văd deslușit eticheta de pe mânere: cârjele mele se numesc Mopedia. Ceea ce, bineînțeles, m-a trimis imediat cu gândul la Mopete. Așadar, Mircea Ivănescu mă reînvață acum să merg – după ce a mai făcut-o o dată, când aveam 19 ani.

Totul se leagă. Întotdeauna.

25 iulie. Diseară, de la 8, voi țopăi fără grație până pe scena de pe lac din muzeul Astra pentru a vorbi, alături de Smaranda Bălan & Emil Hurezeanu, despre Transilvania & Europa. Iar după discuția noastră Gabriel Bebeșelea va dirija uvertura operei lui Fioravanti *La foresta d'Hermanstad* (1812; primă audiție modernă). Va fi evenimentul de închidere al festivalului Musica Ricercata Op. 3, inventat de Gabriel – văzut până acum de pe patul meu de invalid, a arătat fabulos.

Diseară va fi prima ieșire în public de la operație încoace. Cel mai mult mă intimidează deplasarea propriu-zisă pe scenă – performanța mea maximă e deplasarea cu cârjele până la baie. Plus, bineînțeles, mica angoasă de a face onorabil față lângă un *charmeur* de forță precum Hurezeanu. Ghipsul meu tremură deja emoționat.

Azi, Cami mi-a făcut baie în curtea de la Cisnădioara cu o enormă stropitoare verde.

26 iulie. Bineînțeles, Emil H. a fost absolut fabulos aseară; Smaranda își făcuse, ca de obicei, meticolos temele, ne descosea temeinic, încercând să țină discuția în albia unei logici strânse & riguroase (dacă tot vorbeam despre precedentele imperiale austriece) – însă asociativitatea lui Emil deborda natural albiile astea silogistice. A vorbit despre Sibiu ca oraș din Sfântul Imperiu Roman de Națiune Germană, parte așadar alături de Veneția & Florența din aceeași entitate statală – încât nu aveai nevoie de pașaport pentru a călători din Dumbrava Sibiului până în Toscana; despre *mental maps* medievale & premoderne, în care Sibiul exista pentru europeni tocmai ca periferie a acestui tip de univers (mitizat, cu excese compensatorii deopotrivă pozitive & negative, cum sunt întotdeauna periferiile); despre conflictul dintre Habsburgi & Napoleon, extins bineînțeles și la Sibiul controlat de Habsburgi, despre Napoleon *qua* scandal creator al Europei (ideea, nu formularea fiind a lui Burckhardt); despre Europa care a ajuns aici mai devreme decât suntem obișnuiți să credem.

L-am urmărit sedus ca toată lumea (băncile erau arhipline, publicul venise în număr neașteptat de mare la scena de pe lac din muzeul Astra & ne asculta atent, printre gâgâit de rațe & sâsâit de găște & lunecat de lebede), eram secătuit de efortul urcării pe scenă (acum, când notez astea în curtea casei din Cisnădioara, brațele & picioarele îmi sunt umflate de febră musculară), așa încât mi-a venit greu să fac față cât de cât onorabil discuției. Am vorbit și eu despre țesătura deasă care lega Sibiul din jurul anului 1812 (când compune Fioravanti *La foresta d'Hermanstad*) de Europa centrală; am vorbit despre sibianca Christine Marescalchi, nepoata primarului sibian Rothenfels, ajunsă cântăreață de operă ultracelebră în Anglia, Italia, Franța și Germania, favorită a lui Napoleon, specializată în roluri

principale în opere de Mozart și Rossini; de Johann Gerger, brașoveanul care ajunge la 1810 director al teatrului german din Sibiu (primul director transilvan din 1788, adică de la crearea lui încoace) și care o aduce pe Marescalchi cu *Răpirea din Serai* la Cluj, la Brașov și la Sibiu, între 1810 și 1815; despre cum același Gerger aduce la Sibiu, la 1815, o piesă de teatru cu titlul *Der Wald bei Hermannstadt*, scrisă de vieneză Johanna Franul von Weissenthurn – și pe care Fioravanti o citise în traducere franceză (după cum reiese limpede din exerga operei lui, intitulată *L'autore a chi legge*, în care declară explicit că a adaptat textul preluându-l din *il Teatro francese* – și îi citează titlul în franceză, *La Forêt d'Hermanstad*) & o transformase în opera redescoperită de Gabriel; despre Goethe care montase la Weimar *Le cantatrici villane* a aceluiași Fioravanti; despre cum amicul lui Goethe Christoph Ludwig Seipp e primul director al teatrului german din Sibiu, între 1788 și 1790, ceea ce explică și montările cu Goethe & Schiller & Lessing perfect sincrone cu cele europene; despre cum toate firele astea (în care compozitori italieni citeau piese vieneze în traducere franțuzească pentru ca ele să fie montate de regizori germani într-un oraș transilvan) țin, de fapt, exact acea „comunitate de memorie și sentiment” care este dintotdeauna Europa. Cum zice undeva Aleida Assmann, comunitatea de destin a Europei este tocmai comunitatea ei de sentiment; care s-a construit astfel, din toate firele astea policulturale & polinaționale & polilingvistice care s-au întrețesut strâns, vreme de secole întregi, în rețeaua gigantică pe care o numim Europa. E și asta un mod de a reinterpretă vorba arhicelebră a lui Eco după care traducerea e limba maternă a Europei: de multe secole încoace, Europa e o rețea care se tot autotraduce – încât fiecare fragment al ei e o traducere locală a unui original cu o autoritate aproape sacră, însă complet invizibil.

Mi-am adus aminte, în vreme ce vorbeam, și ce scrie Pamuk în eseurile lui despre Dostoievski: că, atât pentru rusul genial,